

آنچه باید در مورد سرطان گردن رحم بدانیم

بخش اول - علایم و عوامل ایجاد کننده

دکتر علی مطلق
رادیوتراپیست انکولوژیست
مرکز تحقیقات سرطان

سرطان چیست؟

سرطان یا کانسر به گروهی از بیماری‌ها گفته می‌شود که در آنها، سلول‌های بدن دچار رشد غیرطبیعی می‌شوند. باید دانست که سلول‌های بدن در واقع واحدهای کوچک سازنده اجزاء مختلف بدن هستند. این سلول‌ها وقتی پیر می‌شوند به صورت طبیعی می‌میرند و جای آنها را سلول‌های جدید می‌گیرند. اما در سلول‌های سرطانی این مرگ طبیعی اتفاق نمی‌افتد.

علت سرطان چیست؟

در واقع همه علل ایجاد کننده سرطان شناخته شده نیستند، اما از علل ایجاد کننده سرطان می‌توان به موارد زیر اشاره کرده

- عوامل ژنتیکی
- عادات و روش زندگی مثل سیگار کشیدن یا مواجهه زیاد با نور خورشید
- عوامل شیمیایی مثل وجود آزبست در محیط
- ویروس‌ها و باکتری‌ها

دستگاه تناسلی زنانه شامل چه بخش‌هایی است؟

دستگاه تناسلی زنانه شامل اندام تناسلی خارجی (وولوا)، مهبل (واژن)، گردن رحم (سرویکس)، رحم، لوله‌های رحمی و تخمدان‌ها است. گردن رحم بخشی است که واژن را به رحم مرتبط می‌سازد و شامل دو نوع سلول مهم است که یکی سلول‌های سنگفرشی (squamous) و دیگری سلول‌های غددی (glandular) نامیده می‌شوند.

سرطان گردن رحم چیست؟

مانند هر نقطه‌ای از بدن، سرطان گردن رحم در اثر رشد غیرطبیعی سلول‌ها در این بخش از بدن اتفاق می‌افتد سرطان گردن رحم بیشتر در جایی که دو نوع سلول سنگفرشی و غددی به هم می‌رسند، ایجاد می‌شود.

شیوع سرطان گردن رحم در جهان چگونه است؟

سالانه پانصد هزار زن در سراسر جهان، در اثر سرطان گردن رحم جان خود را از دست می‌دهند. براساس آمارهای منتشره در ایالات متحده، سالانه، ۵۰ تا ۶۰ میلیون نفر آزمون پاپ اسمیر (که روشی برای تشخیص زودرس سرطان گردن رحم است) را انجام می‌دهند که از این میان نتیجه ۳ تا ۵ میلیون مورد، غیرطبیعی گزارش می‌شود. از بین اینها تعداد ۱۲۲۰۰ مورد جدید سرطان گردن رحم پیدا می‌شود که سالانه ۴۱۰۰ مورد از آنها منجر به مرگ می‌شود.

در کشورهای در حال توسعه نیز این سرطان یکی از دلایل اصلی مرگ زنان در سنین ۴۰ تا ۶۰ سالگی است. در ایران خوشبختانه سرطان گردن رحم به این اندازه شایع نیست. چیزی که اهمیت دارد این است که سرطان گردن رحم اغلب موارد قابل پیشگیری است که در شماره آینده در این خصوص صحبت خواهد شد.

علائم و نشانه‌های سرطان گردن رحم کدامند؟

خون‌ریزی غیرطبیعی زنانگی که در فواصل بین عادات ماهیانه یا پس از نزدیکی و تماس جنسی یا پس از یائسگی رخ می‌دهد، علامت اصلی سرطان گردن رحم است. ترشح غیرطبیعی از واژن نیز ممکن است اتفاق بیفتد. سایر نشانه‌هایی که کمتر شایع‌اند عبارتند از درد پا، درد لگن و خونریزی از مثانه یا دستگاه گوارش تحتانی، اما گاهی برخی از خانم‌ها هیچ علامتی ندارند.

علل ایجاد کننده سرطان گردن رحم چیستند؟

علل زیادی زمینه‌ساز ایجاد سرطان گردن رحم هستند اما چیزی که بیش از همه و به طور مستقیم تأثیرگذار است نوعی ویروس به نام ویروس پاپیلومای انسانی یا HPV است.

ویروس پاپیلومای انسانی (HPV) چیست؟

ویروس پاپیلومای انسانی از طریق تماس‌های جنسی منتقل می‌شود و حتی در صورت استفاده از کاندوم (به عنوان روش پیشگیری از بارداری) امکان انتقال آن از شخصی به شخص دیگر وجود دارد. عفونت با ویروس پاپیلومای انسانی، در زنان و مردان شایع است و اغلب علامتی ندارد به طوری که شخص ممکن است آلوده به ویروس باشد ولی از آن بی‌خبر باشد. ویروس پاپیلومای انسانی انواع مختلفی دارد که می‌توان آن را به دو دسته کلی زیر تقسیم‌بندی کرد:

- ۱- انواع کم خطر که می‌توانند منجر به زگیل تناسلی (warts) شوند.
- ۲- انواع پرخطر که می‌توانند منجر به تغییرات پیش سرطانی و سپس سرطان شوند.

اگر خانمی آلوده به ویروس پاپیلومای انسانی باشد آیا به این معنی است که دچار سرطان خواهد شد؟

توجه به این نکته مهم است که اغلب عفونت‌های ویروسی پاپیلومای انسانی خود به خود بهبود می‌یابند. ولی در صورتی که عفونت با این ویروس در بدن پایدار باقی بماند، در ابتدا سبب تغییراتی در سلول‌های گردن رحم و آنگاه منجر به سرطان خواهد شد، اما باید توجه داشت که این روند چندین سال به طول می‌انجامد و همین فاصله طولانی نکته اساسی در مؤثر بودن روش‌های پیشگیری است که در شماره آینده به آن اشاره خواهد شد.

شیوع ویروس پاپیلومای انسانی به چه صورت است؟

اغلب مردان و زنانی که تماس جنسی دارند در مواجهه با ویروس پاپیلومای انسانی قرار می‌گیرند. و در آمارها بیش از ۷۵٪ زنان ۱۸ تا ۲۲ ساله‌ای که تماس جنسی داشته‌اند عفونت با این ویروس در آنها دیده شده است.

چه زنانی در معرض خطر هستند؟

✓ همه زنانی که تماس جنسی داشته‌اند.

- ✓ زنانی که با بیش از یک مرد تماس جنسی داشته‌اند.
- ✓ زنانی که شریک جنسی آنها (مرد مورد نظر) با بیش از یک زن تماس جنسی داشته است.
- ✓ زنانی که مبتلا به هر بیماری منتقل شونده از طریق تماس جنسی هستند.
- ✓ زنانی که تحت آزمون پاپ اسمیر قرار نگرفته‌اند.
- ✓ زنانی که مشکلات سیستم ایمنی دارند (مانند زنانی که داروهای استروئیدی مصرف می‌کنند، تحت پیوند عضو قرار گرفته‌اند، کموتراپی شده‌اند یا به ویروس نقص ایمنی اکتسابی یا ویروس بیماری ایدز آلوده هستند)
- ✓ زنانی که سیگار می‌کشند.

آیا می‌توانیم خطر ابتلا به سرطان دهانه رحم را کاهش دهیم؟

- ✓ برای کاهش خطر ابتلا به این سرطان عمل کردن به توصیه‌های زیر بسیار کمک کننده خواهد بود:
- ✓ به تعویق انداختن سن شروع فعالیت جنسی
- ✓ تماس جنسی با مرد خاص و مشخص
- ✓ عدم مصرف سیگار
- ✓ در پیش گرفتن روش زندگی سالم و استفاده از غذای سالم
- ✓ انجام آزمون پاپ اسمیر